

bağbahçe

TEMA

ÇEVRE BAHÇE ÇİÇEK DERGİSİ SAYI: 22 MART-NİSAN 2009 FİYATI: 3 TL

Anadolu Topraklarından
Ayrılışının 109. Yılında

“Çiçekçi Alman”ın
Sedirleri

Nezahat Gökyiğit
Botanik Bahçesi
NGBB Kış Güzelleri

Bitki
Hormonları

Suların Süsü
Nilüfer

Oğulotu
Yaprağı

Gökmar

Kış Sonu
Bahar Başı
Bahçe ve Bitkiler

Oğulotu Yapracağı

(*Melissa officinalis* L.)

“Melisa” adı, Yunanca’da “Balarısı” anlamındadır. Arıları cezbedici özelliğinden dolayı Türkçe’de “oğulotu” adıyla bilinir. Anadolu’da balarılarına oğul verdirtmek için, yeni kovan üzerine, taze oğulotu dalları çırpılır. Bu özelliği nedeniyle, oğulotu esansının, tuvalet amaçlı kokularda kullanımı uygun değildir.

Oğulotu yaprağı “*Melissae folium*”, oğulotu (*Melissa officinalis* L.) bitkisinin kurutulmuş yapraklarıdır. Balılabagiller (*Lamiaceae*) ailesinden çokyillik otsu bitkidir. Anavatanı, Doğu Akdeniz ve Asya’nın batı bölgeleridir. Türkiye florasında, bitkinin üç alttürü bulunur; “subsp. *officinalis*”, “subsp. *inodora* (Bornm.) Bornm.”, “subsp. *altissima* (Sm.) Arcangeli”; bu alttürlerden sadece “subsp. *officinalis*”, tıbbi amaçla kullanılır.

Oğulotu, tarımı yapılan bir bitkidir. Kültür formlarında uçucu yağ verimi, kuru drogda %1’lere yaklaşır ve sitral oranı %80’lerin üstüne çıkabilir.

Oğulotu yaprağının, Avrupa farmakopesinde kayıtlı olan droğu, en az %1 oranında rozmarinik asit içermelidir. Drogda, %0,06-0,4 oranında bulunan uçucu yağ içinde;

“geranial” ve “neral” (sital) ile “sitronellal” ana bileşiklerdir. Bu nedenle, drog ezildiğinde kesif limon kokusu verir. Drogda ayrıca, “flavonoidler” (luteolin, kersetin, apigenin, kemferol); “monoterpen glikozitler”; “fenilpropanoitler”; toplam %4’e kadar “hidroksisünamik asit” türevleri (kafeik, klorojenik, rozmarinik asitler); “triterpenler” (ursolik ve oleanolik asitler) bulunur.

Oğulotu sedatif, spazm çözücü, antibakteriyel ve antiviral etkilerinden ötürü kullanılır. Ayrıca, sinirsel sindirim sistemi rahatsızlıklarında, psikosomatik kalp rahatsızlıklarında ve migren’de kullanılan preparatların terkbine girer. İçerdiği polifenoller, safra söktürücü etkisinden sorumludur. Polifenollerin, virüs ve hücre zarı proteinleriyle etkileşime girip, viral reseptörleri tutarak virüs-

lerin hücre zarına tutunmasını önlemeleri nedeniyle; bilhassa “Herpes simplex labialis” (Dudaktaki uçuk) karşısında antiviral etkilidir. Çay, losyon, tentür ve krem şeklinde preparatları vardır. Hem ekstresi hem de uçucu yağı, drog olarak kullanılır. Hiçbir yan etkisi ve ters etkisi ile doz aşımında, zehirleyici etkisi rapor edilmemiştir. Olumsuz bir bilgi olmamasına rağmen, hamilelik ve lohusalıkta dahilen kullanımı tavsiye edilmez.

Ortalama, 19 yaşındaki 20 yetişkin ile yapılan randomize, çift-kör, plasebo-kontrollü klinik çalışmada; dört gün süreyle günde tek doz standart oğulotu ekstresi verilmiştir. Çalışmada, 600 mg’lık ekstre verilenlerin dikkat kalitesinin önemli ölçüde arttığı; daha yüksek doz verilenlerin ise faal hafıza ve tali hafıza kalitesinin, önemli ölçüde azaldığı gözlenmiştir.

İleri derecede bunama (demans) görülen, ortalama 78,5 yaşlarındaki 72 hasta ile dört hafta süreyle yapılan, çok merkezli, çift-kör, plasebo-kontrollü klinik çalışmada; hastalara günde iki defa, %10 oğulotu esansı içeren losyon (günde 200 mg uçucu yağ), yüz ve kollara haricen uygulanmıştır. Deneklerin yaşam kalitesi indislerinde, önemli oranda iyileşme görülmüştür.

115 hasta üzerinde yapılan çok merkezli, açık kontrollü klinik denemede; %1’lik liyofilize oğulotu yaprak ekstresi içeren kremin (70:1), “Herpes simplex” (uçuk) lezyonlarının iyileşme süresini önemli ölçüde azalttığı gözlenmiştir. 116 hasta ile yapılan benzer bir çalışmada ise lezyonların beş günde iyileştiği

gösterilmiştir. Yine aynı kremle, dudak uçuğu sık sık tekrarlayan 66 hasta üzerinde yapılan randomize, çift-kör, plasebo kontrollü çalışmada; uçuk üzerine beş gün süreyle, günde dört defa krem sürülmüş ve

şikayetlerin en çok olduğu ikinci günde, şikayetlerde önemli ölçüde azalma gözlenmiştir.

Oğulotu ekstresinin, mutajenik ve genotoksik etkisi görülmemiştir. Alman standart ruhsatına göre,

oğulotu çayı asabi uykusuzluk, sinirsel sindirim sistemi rahatsızlıkları ve iştahsızlık hallerinde kullanılır.

Oğulotu çayı şöyle hazırlanır; 1,5-2 g ince kıyılmış oğulotu yaprağının üzerine kaynar su dökülerek, 5-10 dakika bekletilir ve süzülükten sonra içilir. Oğulotu çayı, günde iki üç kez hazırlanarak taze taze içilebilir. Oğulotu tentürü (1:5), %45'lik etil alkolle hazırlanır ve günde üç defa, 2-6 ml içilir. Liyofilize sulu ekstreten hazırlanan krem (%1), günde 2-4 defa haricen kullanılır.

NOT: Aktarlarda "Hakiki Melisa Otu!" adıyla satılan ince, uzun, sert yapraklı ve limon kokulu drog "Aloysia triphylla (L'Hér.) Britton. (Lemon verbena)" adlı Güney Amerika bitkisine aittir. Aynı amaçla kullanılabileceğine dair, bilimsel veri bulunmamaktadır.

K. Hüsnü Can Başer
Prof Dr; Anadolu Üni. Eczacılık Fak.

Fotoğraflar: Atilla Ocak

Bu yazıda belirtilen ifadeler, sadece bilgilendirme amaçlı olup tavsiye niteliği taşımaz. Hastalıkta, tedavinin mutlaka doktor kontrolünde yapılması gerektiği unutulmamalıdır.

Fotoğraf: Salih sercan Kanoğlu